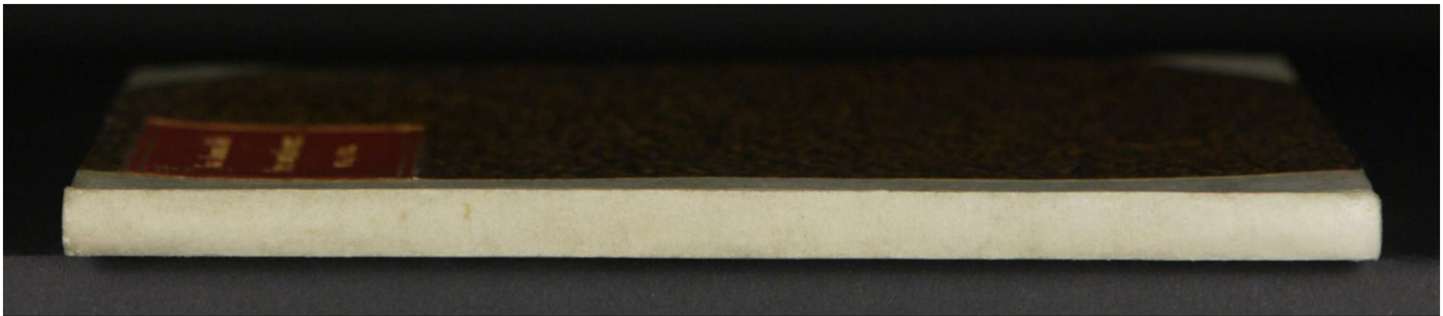
Ioan. Saxonis Hols.

Duæ orationes.

Witeb, 1539.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

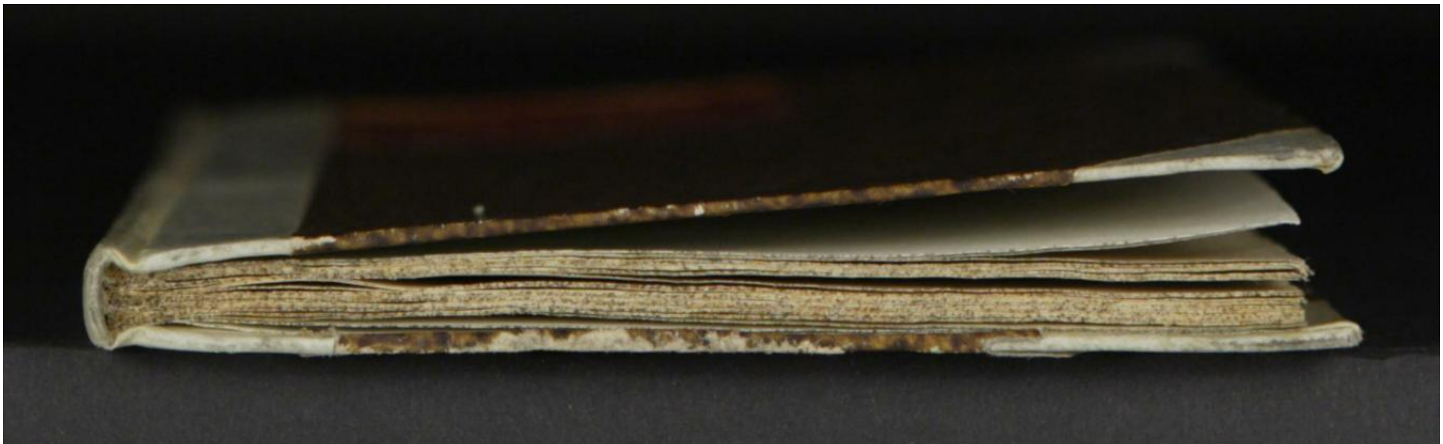

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

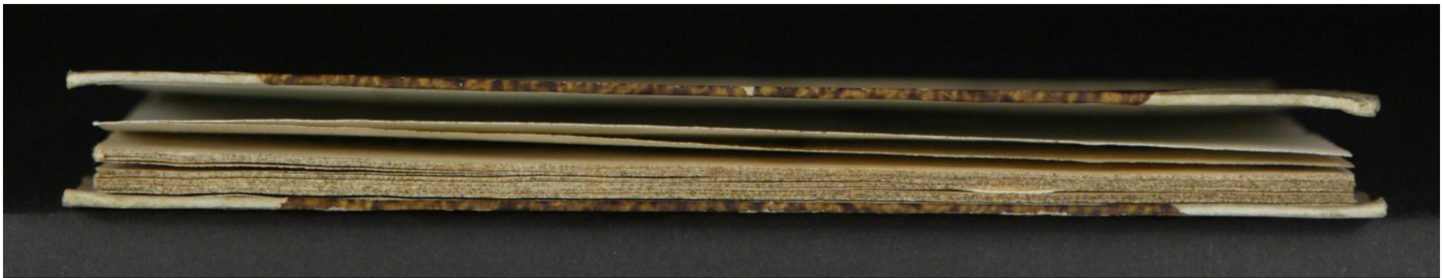
Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

52,-239

DABox (LN bis 126)

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

DVAE ORATIONES HABITAE A Ioanne Saxone Holſatienſi, cum decerneret titulum Magiſterij quibuſdam honeſtis & eruditis iuuenibus, in Academia, Viteber-genſi.

Prior de vita Rodolphi Agricolæ,
Poſterior de diuo Auguſtino.

Viteberbæ. Anno.

M. D. XXXIX.

*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

ILL
ac c
No
tiæ

E
tibi
ede
bus
nor
vt
erg
pro
quc
rere
di c
nis
ne c
run
liqu
ſun

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI ac domino, domino Ioanni Hæredi Noruuegiæ, Duci Sleſuuicenſi, Holſatiæ &c. Comiti in Oldenburg &c. inclyti regis Friderici filio, Ioannes Saxo Hatſtedenſis. S. P. D.

EDITVRVS has duas orationes flagitantibus amicis, potiſſimũ eas tibi dedicandas, tuiq; nominis auſpicio edendas eſſe cenſui. Nam & principibus honeſtum eſt ciuium ſtudia non ignorare, & ciues anniti decet, præcipue vt ſuis principibus voluntatem ſuam erga rempub. induſtriamq; declarẽt & probent. Eoq; ad te ſcripſi libentius quod te intelligebã non ſolũ non abhorrere a literis, ſed etiam flagrare diſcendi cupiditate, teq; ad Chriſtianæ religionis doctrinam fœliciter adiungere latine dicendi exercitationem, & hiſtoriarum inquiſitionem, quæ ſtudia cum reliquis, tum vero principibus magno ſunt ornamento atq; vſui. Itaq; ſperabam

A ij bam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

bam te non grauatim hoc ſcholaſti-
cum munus accepturum eſſe, Præſer-
tim cum argnmenta ſint hiſtorica. Nec
profecto iudicaui has hiſtorias tua le-
ctione indignas eſſe. Nam Rodolphi
memoriæ fauere Germanos omnes de
cet, vel quia huic nationi eius opera
pręcipue profuit, vel quia patriã nobis
illuſtriorem reddidit, Auguſtinus vero
Eccleſiam nõ tantum ornauit, ſed etiã
acerrimis dimicationibus propugnauit
ac defendit. Leges ergo vtranqꝫ hiſto-
riam, & propter patriæ & propter Ec-
cleſiæ amorem. Vt enim dulciſſimum
eſt patriæ nomen, ita iam aſſuefacies
atqꝫ accendes animum ad amandam
Eccleſiam velut alteram ac veriorem
patriam, quæ non exigui temporis ho-
ſpicium et ruituras caſas nobis præbet,
ſed cum in hac vita nos tuetur igneis
mœnibus, vt inquit propheta, tum ve
ro poſtquam hinc diſcedemus, nos ex-
cipiet, & tanquã ciuibus regni Chriſti,
tranquillam ſedem & æternas opes
prębebit. Hanc vt agnoſcas, requiras,
& ames, multa tibi iam legenda ac diſ-
cenda

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

cenda ſunt. Hæc vna eſt præcipua cauſa, quare Deus in terris principes eſſe voluit, vt Eccleſiam ac pia ſtudia defenderent. Quam pauci ſunt autem, qui hunc eſſe finem ſui muneris intelligunt? Multi vero non ſolum nõ amant, ſed etiam barbarica crudelitate dilacerant Eccleſiam, trucidant membra Chriſti, pia ſtudia opprimunt. Hos cogites oblitos eſſe veri officij principum, ac ſimiles eſſe gigantum qui cœlo bellum inferebant. Domeſtica potius exempla intuere, Inclyti Regis Friderici patris tui, qui quanquam ſenex bello aſperrimo implicitus erat, tamen Eccleſiæ curam non deſerebat, ſed inter arma, velut Conſtantinus aut Theodoſius, dabat operã, domi vt reſtitueretur eccleſiaſtica doctrina. Exortis etiam diſſenſionibus accerſiuit viros doctos, a quibus refutarentur fanatici ſpiritus. Quid frater, rex vt nomine, ita fide ac confeſſione Chriſtianus, quanta pietate collapſas ſcholas reſtituit? Eccleſijs præficit pios doctores. Ac fructum ſuæ pietatis vterq; tulit. Multis enim

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

clariſſimis victorijs & triũphis eos Deus ornauit. Nec auo defuit voluntas honeſta erga Chriſtianam religionem. Audiui enim eum etiam in ipſa vrbe Roma, ſumma cum grauitate deploraſſe Eccleſiæ calamitates, tyrannidem Pontificum reprehendiſſe & emendationem Eccleſiarum optaſſe. Fuerunt enim in eo virtutes Heroicę plurimæ, propter quas ad regnum Danicum ab omnibus ordinibus expetitus eſt, cum ipſe nunquam ambijſſet. Sed prudentiam eius, Iuſticiam, & magnitudinem animi cognouerant omnes vicinæ nationes in bellis Burgundicis in quibus Carolus Dux Burgundiæ præfecerat eum antequam ad regnum accerſitus eſt, uniuerſo exercitui, cumq́ʒ res maximas geſſerit Carolus in Celtis & Belgis, profligarit ingentes exercitus, ceperit munitiſſimas vrbes, hæ magna ex parte, ductu, virtute, & fœlicitate aui tui geſtæ & confectæ ſunt. Tantum igitur ei tribuit Carolus qui cæteris regibus cedere non ſolebat vt cum conuiuenirent in colloquum prior deſiliret,

de

de equo, & ad illum qui antea apud eum ordines duxerat, prior per paludem accederet, vt eum hoc officij genere anteuerteret. Longum eſſet recenſere quæ bella in regno geſſerit, quanta fuerit eius in gubernatione iuſticia, & moderatio, de quo tamen ſæpe te cogitare, & legere hiſtorias conuenit, vt animum ad imitationem aui & patris qui ambo propter iuſticiam & fortitudinem ad regnum expetiti ſunt, exuſcites. Cum leges de Aſcanio interrogari.

Ecquid in antiquam uirtutem, animoſq; uiriles
Et pater AEneas, & auunculus excitet Hector.

Te quoq; admoneri putes, vt intueare in exempla honeſta maiorum tuorum, & ad ea mores tuos componere ſtudeas, quod quidem eo facies & libentius & facilius, quia indoles tibi ad virtutem heroica, & magna vis ingenij diuinitus contigit, teq; natura ad virtutis amorem, iuſticiam, bonitatem, continentiam, & animi celſitudinem, factum eſſe audio. Sed immoror diutius huic

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

commemorationi quaſi volebam, in quam ingreſſus ſum, vt te adhorter, ne hoc ſcholaſticum munus contemnas. Nam cum Eccleſiæ vobis, tuendæ & ornandæ ſint, complecti vos etiam curam literarum prouehendarum oportet. Vale. Vitebergæ pridie Calendas Octobris, Anno.

,M D. XXXIX.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

ORATIO DE VITA RO-dolphi Agricolæ Friſij, menſe Iulio habita a Ioanne Saxone Holſatienſi, cum decerneret titulum Magiſterij quibusdam honeſtis & eruditis iuuenibus, in Academia Vitebergenſi.

PLVrimum refert nos ipſos recte intelligere genus vitæ in quo verſamur & hoc munus quod diuinitus nobis attributum eſt, Videlicet conſeruationem ac propagationem rectæ doctrinæ de relligione & de alijs rebus honeſtis. Etſi .n. ſplendoris plus habent alij vitæ gradus atq; ordines, tamen ſi vere volumus æſtimare, ſumma dignitas eſt ſcholarum. His precipue ſeruire imperia, & omnes politiæ debebant. Cum enim ad hunc finem homines conditi ſint vt luceat in hoc mundo noticia Dei, &

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

propter hanc cauſam ſocietas ciuilis di-
uinitus inſtituta ſit, vt cœtus ſint docen
tium ac diſcentium, vt accendi & late
ſpargi noticia Dei poſſit, ſatis apparet
ſummum eſſe officium omnium guber
natorum, Eccleſias ac ſcholas tueri. Co
gitate queſo quam auguſti & veneran
di cœtus ſint angelici. Horum imagi-
nes in terris ſcholaſtici conuentus eſſe
debent, munus certe idem eſt & offici
um. Profitentur idem quod canunt an
geli, gloria in excelſis Deo, & in terra
pax, & hominibus læticia. Sic ſcholæ
celebrare Deum, doctrinam paci &
concordiæ Eccleſiarum vtilem, & quæ
cœleſtem læticiam pariat hominibus,
propagare debent. Hanc tantam dig-
nitatem noſtri muneris, ſi cogitabimus
& animo metiemur & ſtudia & ſcho-
las magis amabimus, & his ritibus &
congreſſibus ſcholaſticis magnopere
delectabimur. Siquis eſt autem qui
tam graui cauſa non mouetur ad amã-
das ſcholas, hunc vere.

genuit duris e cautibus horrens
Caucaſus, Hyrcanæq; admorũt ubera Tygres.

Decet

Decet igitur nos hunc promotionum
morem quem prodeſſe ad ordinem di-
ſcendi comperimus, conſeruare.

Cum autem hic de ſtudijs ora-
tio haberi ſoleat, & alij in quibus plus
eſt autoritatis, ſæpe vel monſtrēt quod
iter ingrediendum ſit, vel vos ad expe-
tendam optimarum artium doctrinam
adhortentur, ego vitam Rodolphi
Agricolæ, quantum explorare eam po
tui recitare decreui. Exemplorum
enim magna vis eſt, & bonæ naturæ
cogitatione atq; admiratione virtutis
in viris præſtantibus maxime exuſci-
tantur ac incenduntur. Deinde hiſto-
rię eruditorum, de multis rebus iudicia
iuuentutis formant. Cumq; Rodol-
phus primum in Germania emendaue
rit genus ſermonis & dialecticam, ac
meliorem diſcendi rationem monſtra-
uerit, conſentaneum eſt pleriſq; eius
dictis ac diſputationibus vtiliter com-
monefieri ſtudioſos. Etſi autem ne-
mo non amat Rodolphi nomen, prop
ter eius eruditionem ac merita, tamen
priuata

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

priuata me quædam officij ratio inui-
tauit ,vt de eo dicere maluerim . Nam
cum mea patria non ſolum Friſijs vici-
na ſit , ſed etiam Friſiorum Colonia,
quæ etiam hodie nomen retinet Friſię
minoris in Holſatia, & in gubernatione
reipub. vetuſtam iuris æquabilitatem
non ſine laude tuetur, iudico Rodolphi
laudes aliqua ex parte ad meos etiam ci
ues pertinere, quod cum cum ita ſit,
ſpero vos meum conſilium de recitan
da hiſtoria Rodolphi probaturos eſſe,
Tametſi & ipſe optarim colligi eam
vberius ab alijs, qui apud eos vixerũt,
qui Rodolphi vitam & ſtudia melius
norunt. Nos pauca collegimus,
ſumpta partim ex ipſius ſcriptis, partim
ab ijs qui meminerunt ſermones ſe-
num quibus in Academia Heidelber
genſi cum Rodolpho familiaritas fuit.
Nec inſtitui encomium. Nam cum
ingentem gloriam eloquentia ſua con-
ſecutus ſit, quæ ex ſcriptis eius iudicari
poteſt, nil ei opus eſt laudatione , præ-
ſertim hominis indiſerti. Tantum
hiſtoricam narrationem texo, in qua ea
quæ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

quæ ſciſcitatus ſum de vita,moribus &
opinionibus eius, vere recenſeo & te-
ſtes grauiſſimos citabo. Porro hęc
commemoratio ſtudiorum atq; opinio
num non minus conducit ſtudioſis,
quam bellatoribus ſtrategemata &
conſilia veterum ducum, noſſe. Acce-
do igitur ad hiſtoriam. Natus eſt Ro-
dolphus Agricola in Friſia,in iure quo
dam non procul ab vrbe Groninga
honeſtis parentibus, quorum faculta-
tes,vt ſunt ibi, mediocres fuerunt, &
vnde liberis ad ſtudia ſumptus liberali-
ter ſuppeditare poterant. De pri-
mæ puericiæ ſtudijs cum nihil audie-
rim, non putaui aliquid fingendum
eſſe. Nemo autem excellentem virtu-
tem conſequi poteſt ſine magna vi in-
genij ,& ſine enthuſiaſmo aliquo ,qui
cum ſit accerimus ſtimulus in bonis na
turis, haud dubie Rodolfus celeriter
primas artes arripuit, vt ille inquit de
Heroica natura, Ante annos animum-
q; gerens curamq; virilem. Nam & ex
ſcriptis ipſius & conſilijs apparet inge
nij vis & impetus.

Cum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

Cum Germania corruptiſſimo genere ſermonis vteretur,tantaq; literarum inſcitia eſſet,vt quid eſſet recte loqui, ne quidem ſuſpicari noſtri homines poſſent,imo etiam inſulſitas admirationem haberet,vnus Rodolfus primum auribus atq; animo ſentire illa vicia & deſiderare meliorem orationis formam cepit. Hæc fuit ſingularis prudentiæ ſignificatio, illa virium ingenij & doctrinæ ,quod genus orationis effinxit purum,ſplendidum,ſonans,ſine ineptijs, rerum etiam pondere & grauitate probandum . Nec tantum prudentia fuit, ſed etiam quædam animi celſitudo & mira diſcendi auiditas, quod in Italiam cum patrimonium haberet mediocre, profectus eſt, vt melius doctrinæ genus quereret. Ac ſi de ingenij laudibus multa dicturus eſſem, amplificare eas etiam patriȩ prȩdicatione poſſem. Nam Friſia , vt olim magnitudine rerum geſtarum floruit,ita nunc quoq; gignit ingenia nequaquam vulgaria,ſed cum ad literas cum ad gubernationem magnarum re

rum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

rum idonea, & vt mihi videtur, non ſo
lum ſagacia & ſana, ſed etiam ingenui-
tate & animi celſitudine ſingulari præ-
dita. Sed vt dixi, Rodolfi ingeni-
um ex ſcriptis æſtimari poteſt. Loua-
nij andio eum tyrocinium primum de-
poſuiſſe, vbi cum Gallorum appeteret
familiaritatem ſeu vitans noſtrorũ com
meſſationes, ſeu quod illi eſſent eruditi
ores, ſtatim inter illos ſimul Gallicam
linguam didicit. In dialecticis & philo-
ſophia cum percepiſſet celeriter illa,
quæ in ſcholis tradebantur, ipſe animo
meliora requirere ſolebat ſeq; in biblio
thecas abdens, ſuo conſilio bonos ſcrip
tores legebat, Multa interim cum pru-
dentioribus diſputans de eruditiore phi
loſophia. Audierat autem renouari
tunc Græcę & latinę linguę ſtudia in
Italia. Nam poſt captum Byzantium,
Gręci pulſi patria in Italiam multi ve-
nerunt, qui philoſophiam & eloquen-
tiam ibi renouarunt, cuius ſtudia poſt
collapſum imperium prorſus in Italia
conticuerant. Intelligebat autem ſine
Gręcis literis philoſophiam percipi non
poſſe.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

poſſe. Cepit igitur impetum proficiſcendi in Italiam, vt & diſertorum conſuetudine ac exemplis genus orationis emendaret, & philoſophię fontes cognoſceret. Venit Ferrariam. vbi tunc quidem magis florebant ſtudia philoſophię ac eloquentię, quam in cęteris Academijs Italicis. Nam Hercules dux Ferrarię ſentiebat ad boni Principis officium pertinere curam iuuandę rei literarię, ac delectabatur ipſe eruditorum ſcriptis. Erat Ferrarię Theodorus Gaza qui eruditione & eloquentia facile antecelluit Gręcis omnibus qui tunc in Italia erant. Ibi Guarinus Gręce & latine docebat, vir in primis diligens. Aderant & Strozę poetæ, cum quibus apparet magnam fuiſſe familiaritatem Rodolpho. Extant & Mathematicorum ſcripta, qui apud Herculem tunc vixerunt. Deniq; omnes artes ibi fœliciſſime tradebantur. Quid poteſt autem homini ingenioſo, incenſo verę doctrinę amore, auido diſcendi, qualis erat Rodolphus, contingere optatius, quam vt

in

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

in tali cœtu doctorum viuat. Hic ſoluta oratione certabat cum Guarino, verſu cum Strozis, de Philoſophia diſſerebat cum Theodoro Gaza, & cœteris ſummis uiris. Audiebat profeſſores omniũ artium. Cumqꝫ pariter excoleret ingenium doctrinæ varietate, & in eloquentia elaboraret, totius in ſe Italiæ ora oculoſqꝫ conuertit. Magna cum laude diſputauit, enarrauit autores utriuſqꝫ linguæ in illa ipſa Academia, habuit orationes magna cum approbatione eruditorum. Porro magna laus fuit homini Germano, non ſolum eruditione & genere ſermonis, ſed etiã venuſtate actionis ſatisfacere Italiæ, moroſe ac faſtidioſe iudicãti. Nec opinor ulli Germanorũ præter hunc Italos tribuiſſe tantum, ut publice docentem cum admiratione audirent, ac pariter eruditionem, genus ſermonis, & actionem probarent. Audio ſæpe rogatum eſſe Eraſmum in Italia, ut ſpecimen ſuę eruditionis ac facundiæ publica prælectione præberet. Sed ut hac in re amicis morem gereret, adduci nunquam

 potuit,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

potuit, metuens ne ab Italis pronunciatio hominis Germani derideretur. Ac ſæpe prędicauit Rodolphi naturam, quem imitari Italicam venuſtatem ſine ineptijs potuiſſe ferebat. Verum Muſicæ naturæ ad pronunciationem & actionem aptiores ſunt cæteris. Conſtat autem Rodolſum ita excelluiſſe in Muſicis, multas vt cantilenas compoſuerit, Imo vt Italis fuerit iucundior propterea quod interdum Cithara luderet in conuiuijs eruditorum. Quanta fuerit eius ſedulitas inde æſtimari poteſt, quod Quintilianum ſua manu integrum deſcripſit. Ipſe ſignificat ſe in Italia naturalem hiſtoriam Plinij diligenter legiſſe, fortaſſis occaſione inuitatus, quod in eo loco facilius inquirere plantas potuit, & haud dubie vidit Ariſtotelem & Theophraſtum conuerſos a Gaza, quos cum legeret, Plinium adiungendum eſſe duxit, vt vnde Gaza latinas adpellationes ſumpſiſſet, obſeruaret, Hæc collatio plurimum ei profuit ad augendam & rerum cognitionem & verborum copiam. Porro cum

ſe

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

ſe diligenter expolijſſet inter doctiſſi-
mos homines, tandem in patriam re-
dijt, vbi non diu heſit. Nam aliquan-
to poſt reditum accerſitus eſt Heidel-
bergam a Dalburgio Epiſcopo Vangi
onum, & Pleningero quem ipſe Plini
um nominat. Cum his enim in Italia
Rodolpho familiaritas ſumma fuerat,
qui poſtea ambo peruenerant in aulã
principis Palatini Philippi qui vt erat
ſplendidus & non rudis literarum, &
magna comitate præditus, volebat au-
lam habere ornatam literatis homini-
bus. Dalburgius cancellarius, deinde
factus eſt Vangionum Epiſcopus. Is
Heidelbergam vocauit Rodolphum,
ſeu vt eius couſuetudine ſe ipſe ad re-
cte ſcribendum aſſuefaceret, ſeu vt iu-
uentus haberet ſtyli formatorem. Hui-
us Dalburgij contubernio vſus eſt quo
ad vixit. Et quanquam licuit eſſe ocio
ſo, tamen propter vtilitatem iuuentu-
tis, in Academia publice docuit Græ-
ce & Latine. Nec duxit ſibi parum
honorificum eſſe, quanquam aulico,
ſcholas habere. Vt ſcholaſticas operas

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

nunc multi leuiter tincti literis faſtidi-
unt, vt eſt huius peruerſiſſimi ſeculi ſu-
perbia. Adijt crebro diſputationes om
nium diſciplinarum. In philoſophia
emendabat ineptas perſuaſiões ſcholę.
Ibi etiam ſcripſit libros dialecticos, vt ar
tem repurgaret, eamq; e tenebris in lu-
cem & in aciem educeret, vſum videli-
cet monſtrans. Senes Heidelbergæ
narrant mores eius honeſtos & caſtos
fuiſſe, & a liuore, maleuolentia, ac pe-
tulantia alieniſſimos. Non eſt ſolitus
irritare moroſos, intempeſtiuis repre-
henſionibus, ne quid ſereret certami-
num in ſchola, ſæpe recitans hoſpiti
multa diſſimulanda eſſe vt Græcus ver
ſus inquit.

ξένον δὲ σιγᾶν κρεῖττον ἢ κεκραγέναι.

Conſulebatur ſæpe ab eruditioribus
& in philoſophia & in alijs artibus.
Multa ex Ariſtotele vertebat & inter
pretabatur ijs qui eius ſententias ſciſci-
bantur. Nemo tunc viderat libros
Ariſtotelis de animalib. Itaq; pergra-
tum erat eius officium doctioribus ſi
quando aliquem inſignem locum inde
profere

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

proferebat, vt cum de immortalitate humanæ animæ diſputaretur, quid ſenſiſſet Ariſtoteles, magna cum admiratione excepta eſt, illa ſententia prolata ex libro de generatione animalium, Mens extrinſecus accedit, non naſcitur ex materia corporum. Interdum aliquid ex Arato de ſiderum poſitu, ortu & occaſu ſtudioſis impertiebat.

Nec deerat eius officium profeſſoribus aliarum diſciplinarum. Forte inciderat diſputatio inter Theologos & Iuriſconſultos de hoc dicto Fruſtra ſeruat Euangelium, qui non ſeruat canones Synodorum. Hoc cum alij ad confirmandam ſuperſtitionem in ceremonijs detorquerent, alij τὸ ῥητὸν eſſe durius quererentur, & mitigandum aliqua interpretatione dicerent, Rodolfus inquit, In vniuerſum in iuris interpretatione multum prodeſſe cognitionem hiſtoriarum & antiquitatis, Ac præſertim Eccleſiæ hiſtorias & veteres contentiones debere notas eſſe omnibus, ex quibus ſæpe peti poſſit interpre

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

tatio veterum dictorum. Synodi vete res,inquit,vocabant Canones tantum articulos doctrinæ diiudicatos in Syno dis,non traditiones de ceremonijs. Nec dubium eſſe quin hæc primum fuerit ſententia huius dicti, ſed poſtea errore deprauatum eſſe. Verum eſt, Euange lium non ſeruari ab ijs, qui aſpernan- tur decreta contra Samoſatenum, aut Arium aut Macedonium facta. Nam vetuſtiſſimæ Synodi propter contro- uerſias dogmatum conuocabantur,nō de ceremonijs cumulandis. Quam in- digna vox eſſet,dicere Chriſti fidem in utilem & inanem eſſe, ſine obſeruatio ne omnium rituum humanorum, Lu- cem & vitam æternam in mentibus in- choatam,extingui,ſi aliqua ridicula ce- remonia negligeretur. Addebat, tales ritus ſæpe ſine vllo peccato omitti po- ſſe. Hac tam dextra interpretatione facile ſatisfecit omnibus. Sæpe & in iu- re ciuili ea quæ ab hiſtorijs petenda ſunt, explicabat interrogantibus, vt lo cum de vſuris centeſimis, Item quid ſit ἐρήμη δίκη, deniq; qui fuiſſent gradus

veterum

veterum Romanorum iudicio.um. In
Theologia quid deſiderauerit memini
huc ſcribere Ioſquinum Groningen-
ſem ſenem pietate & grauitate excellen
tem, ſe adoleſcentem interfuiſſe ſermo-
nibus Rodolphi & VVeſſeli, in quibus
deplorarint Eccleſiæ tenebras & repre
henderint prophanationem in Miſſis
& celibatum, Item diſputauerint
de iuſticia fidei, quid ſit quod Paulus to
ties inculcat homines fide iuſtos eſſe,
non operibus. Scribebat Ioſquinus,
aperte reieciſſe eos monachorum opi-
nionem, quæ fingit homines operibus
iuſtos eſſe. Item ſenſiſſe eos de huma-
nis traditionibus errare eos qui affin
gunt illis opinionem cultus, & non po
ſſe violari iudicant. Nihil fingo. Nã hęc
fere ad verbum huc ſcripſit Ioſquinus.
Ac ſatis credibile eſt eum diligenter di
ſputaſſe de doctrina Chriſtiana, præ-
ſertim, cum eſſet familiaris VVeſſelo,
cuius fuit ſummum ingenium, Ad
quod ampliſſimam eruditionem in
omnibus diſciplinis adiunxit, & Græcę
& Ebraicæ linguæ cognitionem. Ad

 hęc

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

hæc exercitatus fuit in certaminibus relligionis. Lutetia pulſus propter taxatas ſuperſticiones, venit Baſileam. Ibi pro VVeſſelo dixerunt Baſilium Groningum, Narrabatq; Capnion eum Theologiam, Græcas & Ebraicas literas eodem tempore tradidiſſe ſtudioſis, ſiqui eum audire cupierant. Inde cum in Belgicū rediĳſſet, ſæpe adĳt ſenem Rodolphus natu minor, ſed in literis Latinis & Græcis eruditior, & flagrans ſtudio Chriſtianæ doctrinæ. Idq; ipſe ſæpe de ſe prædicat, ſe quod reliquum eſſet ętatis, collocaturum eſſe in ſacras literas, qui ſi vixiſſet, haud dubie egregiam operam Eccleſiæ nauaſſet. Quanquam & illa ſtudia Eccleſię profuerūt, ꝙ noſtros homines ad meliorem diſcendi ratiōem reuocauit. Id meritum non eſt leue ducendum. Sed redeo ad hiſtoriam.

Cum ita viueret Heidelbergę, vt eruditis et bonis omnibus cariſſimus eſſet, non ſolum in noticiam venit ducis Palatini Philippi, ſed etiam familiari

tate

tate eius princeps delectatus eſt, ac ſæ-
pe eum ad graues deliberationes adhi
buit. Cumq́ ut fit, mentio interdū inci
deret veterum Imperiorum, ac Ro-
dolph⁹ cōmemoraret vel Græcas hiſto
rias, vel Romanas, princeps & verti ſi
bi multa non ſolum ex hiſtorijs ſed eti-
am ex poetis iuſſit, & petiuit ſibi con-
texi integram ſeriem quatuor monar-
chiarum, vt ordinem rerum melius vi
dere, & incrementa atq́ inclinationes,
& horum cauſas conſiderare poſſet.
Nam hæc exempla præſertim princi-
pes monere de plurimis rebus poſſunt.
Contexuit igitur Rodolfus eruditiſſi-
mam Epitomen ex Biblijs & Herodo
to de Aſſyriorum & Perſarum impe-
rio, de ciuilibus diſcordijs Græcarum
ciuitatum ex Thucydide & Xeno-
phonte, de Philippo & Alexandro &
ſucceſſoribus ex Diodoro & Polybio.
Deinde lectiſſima queq́ excerpſit ex
hiſtorijs Romanis. Poſtremo & Ger-
manici regni res pręcipuas collegit. Ac
in eo ſcripto, non ſolū elaborauit vt res
tantas perſpicue narraret, ſed etiam vt

 obiter,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

obiter, legentem principem pleraq́ monēret, qua in re apparuit eum non modo literis, ſed etiam ciuili prudentia excellere. Sed cum iam ętas maturuiſſet, Cum iam lucubrationes Theologicas inchoaſſet, non multum ſupra quadrageſimum annum egreſſus, rebus humanis exemptus eſt. Spero enim immortali lęticia donatum eſſe cum legamus eum pie ſenſiſſe de Chriſto, ac ſtudia ad gloriam Dei deſtinaſſe & mores fuiſſe pios & honeſtos audiamus. Habetis hiſtoriam vitæ Rodolphi.

Nunc reliquum eſt, vt talis uiri memoriam grati conſeruetis, Cogitetis quantum fuerit ornamentum Germaniæ, quā bene de literis meritus ſit. Primus enim in Germania emendare genus ſermonis cepit, & accendit Latinæ & Græcę linguæ ſtudia. Quare ei plurimum omnes debemus. Adoleſcentes etiam eius admoniti tum exemplis tum dictis, prudentius de ſtudijs iudicare diſcant & ipſius imitentur diligentiam & ſedulitatem, qua infirmioribus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

oribus ingenijs multo magis opus eſt, quam illis Heroicis naturis, quibus, ut ita dicam, multa proueniunt ἀνήροτα. Conſilium etiam ipſius in ſtudijs conſiderate, quod uidelicet non diuulſit artes natura copulatas, rerum doctrinam & eloquentiam, Sed in vtroq; genere ſumma animi atq; ingenij contentione elaborauit, quod ut uos quoq; faciatis, quantum poſſum, omnes adhortor. Et in hoc inſtituta ſunt hæc ſcholaſtica exercitia, ut in utroq; genere elaboremus, quod quidem eo faciendum eſt, ut Eccleſiæ ac reipub. uſui eſſe poſſimus. Nam nec rerum cognitio recte comparari poteſt, ſine exercitatione dicendi, nec deſtituti rebus, idonei ſunt ad ſeria negocia explicanda. Porro, ſi officium noſtrum diligenter fecerimus, Deus etiam ornabit nos premijs. Vt Eccleſias ita ſcholas, quæ ſunt præcipua pars Eccleſiæ, conſeruabit, etiamſi negliguntur ab ijs, qui præſunt, qui quidem longe errant. Propter Eccleſias & ſcholas, ipſi & Politiæ ſeruantur. Quare uiciſſim nobis gra-

tiam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

tiam referre debebant, quod ſi non fa-
cient, Deus illos puniet, & tamen ali-
quem portum Eccleſiæ, ſcholis,
& noſtro ordini oſtendet, ſi-
cut promiſit, ſe non defu-
turum ijs, qui doctri-
nam Eccleſiæ uti-
lem propagare
et ornare ſtu-
dent.

DIXI.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

ORATIO

DE VITA DIVI AVGVSTI-ni, menſe Septembri habita a' Ioanne Saxone Holſatienſi, cum iterum decerneret quibuſdam honeſtis & eruditis iuuenibus Magiſterij titulum, in academia Vitteber-genſi.

IDEO morem eſſe ſcholæ, vt mihi quidem videtur laude dignum, vt in his congreſſibus alias de artium aut virtutum dignitate dicatur, alias hiſtoriæ clarorum virorũ recitentur, quæ multa monent iuuentutẽ vel de ſtudijs uel de morib. Cum autem de artibus alij ſæpe luculenter dixerint, quorum cum ſit oratio ſubtilis & arguta, magis idonea eſt, il-

lis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

lis materijs,quam mea , rurſus delegi
hiſtoriam,non eo tantum ,quod exem
pla prodeſſe iuuentuti ſtatuo , ſed eti-
am ob hanc cauſam ,'quod hoc genus
narrationum, mihi quidem texere fa-
cilius eſt,quam illas argutas de artibus
diſputationes . Ac me nuper dies Au-
guſtino dicatus cogitantem de ipſius
ingenio,pietate,ſcriptis, admonuit, de
ipſo vt maxime dicendum putarem.
Opinor omnes pios vbiq; terrarum
huius viri recordatione delectari , Sed
in hac ſchola præcipue gratam eius
mentionem eſſe decet,in qua Auguſti
nus quaſi renatus eſt,& eius doctrina,
quæ iacuit obruta denſiſſimis tenebris,
non ſolum reſtituta eſt, ſed etiam lu-
men accepit quæ cum ſit neceſſaria Ec
cleſiæ,merito Auguſtinum amare de-
bemus,qui cœleſtem illum theſaurum
præcipue conſeruauit . Et nonnihil
hiſtoriæ cognitio momenti adfert , ad
intelligendas controuerſias , quæ ab eo
tractantur . Si in talibus ſpectaculis
cum quadam approbatione auditæ
ſunt hiſtoriæ Platonis & Ariſtotelis,
quanto

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

quanto magis conuenit fauere adferen
tibus pia exempla gubernatorum Ec-
cleſiæ, quæ cum oſtendunt qualia fue-
rint doctrinæ certamina, formant ſtu-
dioſorum iudicia, noſq; de Eccleſiæ pe
riculis admonent, & diſcendi curam ex
uſcitant. Ac pręcipue Auguſtini con
tentiones exemplo eſſe poſſunt, quan-
ta doctrinę varietate & copia, quanta
vigilantia opus ſit ijs qui in hoc mune-
re vno omnium in terris maximo &
difficilimo verſantur, videlicet in dijudi
catione & gubernatione doctrinæ Ec
cleſiaſticæ. Lucent in illis certaminibus
exempla harum communium artium,
quę iuuentuti proponuntur, quare
non eſt intempeſtiuum cum de noſtris
artibus dici ſolet, decerpere aliquid ex
Eccleſiaſticis materijs, præſertim cum
omnia ſtudia noſtra pręcipue debeant
eo ſpectare, vt nos inſtruamus vt Ec-
cleſię vſui eſſe poſſimus. Hic fi-
nis, hic ſcopus omnibus bonis menti-
bus propoſitus eſſe debet. Quare
ſpero vos non improbare hoc genus
argumentorū. Quanquam autē video
prolixiorem eſſe Auguſtini hiſtoriam
quam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

quam vt hic recitari tota poſſit, etiam ſi velim eam nudam & ſine vllis ornamentis proponere. Verum in hac materia quoquo modo elaborare pium eſſe duco, quod ſi vos quoq; ſentitis vt arbitror, peto mihi veniam dari, quod orationis ſonum, ac ſplendorem non adhibeo, quem varietas argumenti poſtulat. Non ſolum pulcherrimæ virtutes boni doctoris & gubernatoris Eccleſiæ hic monſtrandę erant & oratione illuſtrandę, ſed etiam magno motu animi deploranda Eccleſię calamitas, quod diu iam pro Auguſtinis regnant pontifices Caligulę & Nerones, & extincta veteri doctrina, ac luce Euangelij, horrendę tenebrę Eccleſiam oppreſſerunt. Doctrina de fide & vera inuocatione Chriſti deleta eſt, idolatria manifeſta recepta, & in ſcholas & conciones inuectę ſunt impię perſuaſiones plurimę, & nugaciſſimę rixę. Hę querelę addendę erant his narrationibus de Auguſtino, quę cum propter temporis breuitatem omittendę ſint, initio orationis breuiter admonui adoleſcentes

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

leſcentes, vt cum audient hiſtoriam, ipſi conferant exemplum apud ſeſe ad alia tempora. Audio ante annos duos & viginti habitam eſſe orationem de Auguſtino, a reuerendo D. doctore Martino Luthero, inſtauratore purioris doctrinæ Euangelij, præceptorē noſtro ſumma pietate & obſeruantia colendo, in qua hiſtoriam Auguſtini contulit ad Pſalmum, Beatus vir qui non abijt in conſilio impiorum etc. in quo Pſalmo pius doctor deſcribitur, qui veræ Eccleſiæ ſententiam contra impios doctores propugnat. Eam orationem nō dubito complexam eſſe & Auguſtini laudes, & vniuerſam Eccleſiæ cauſam, quæ ſi extaret, iure uituperari poſſem, ſi idem Argumentum retexere auſus eſſem. Sed quia deſideratur, ſpero vos mihi ęquiores fore. Amo ſtudia ſacrarum literarū, & propter hæc Auguſtinū admiror. Quare de eo potiſsimum libuit dicere, cū dies ei dicatus me nuper, vt de eius vita & certaminib. cogitarem diligentius, admonuiſſet. Venio igitur ad hiſtoriam.

 Natus

Natus eſt Auguſtinus honeſto loco in municipio Africano, quod ipſe Tagaſtam vocat, Opinor autem Thebeſtam a Ptolemeo vocari, non procul diſtantem a Madauro. Parentes ſuerunt Patricius & Monica, Chriſtianæ relligioni addicti, etſi pater ſero matris pietate ad Chriſti agnitionem pertractus eſt, vir alioqui grauis, honeſtus, & in primis liberalis in fouendis filij ſtudijs, vt Auguſtinus ipſe prædicat. Matris vero magna pietas, et excellens in omni matronæ officio virtus fuit. Omitto hic, quæ de ſuæ puericiæ moribus recitat ipſe, quæ ſunt communia omnibus etiam bonis ingenijs, etſi voluit his exemplis imbecillitatem humani generis depingere, Sed humani generis corruptio habet alios maiores morbos, quam ibi recenſentur. Dicã igitur, vt cepi de eius ſtudijs.

Poſtquam domi percepit Grammaticen, miſſus eſt ad Rhetoricos profeſſores in oppidum Madaurum, quod a Thebeſta diſtat milliaribus noſtris

opinor

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

opinor ſeptem. Præcipua tunc in ſcholis cura erat adſuefacere adoleſcentes ad declamandum, & ad extemporalem facundiam. In eo genere cum aliquamdiu exercitatus eſſet & fœliciter promouiſſet, Carthaginem mittitur, quæ a Madauro abeſt circiter decem noſtra milliaria. Ibi cum & eloquentię & Philoſophiæ operam daret, magnæ, opulentæ, & ocioſę vrbis illecebris, ac licentia narrat & ſuos mores corruptos eſſe, Ac nominatim queritur ſibi ſpectacula, & praua ſodalicia nocuiſſe, quæ ſunt cõmunes corruptelæ iuuentutis. Nondum enim Baptiſmo initiatus erat, etſi Chriſtianam relligionem amplexus erat. Fuit enim uicioſa cõſuetudo ijs, qui liberius uiuere cupiebant, differre Baptiſmum uſq; ad ſenectam, vt poſtea ſemel deleret Baptiſmus omnes priores lapſus. Quanq; autem nonnihil laxauit frenum cupiditatibus, tamen mores erant placidi & non pugnabant cum legibus ciuitatis, nec prorſus abductus eſt animus a ſtudijs, Ibi cum in Ciceronis Hortenſium

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

incidit, cum a natura impetus ad uirtutem & decus, ardentes haberet, commotus Ciceronis ſcripto reuocat ipſe ſeſe, & maiore ſeueritate regere mores incipit, licentiam priorem cohercet ſeqꝫ ad continentiam, ac ad pietatis ſtudium exuſcitat et componit. Praua ingenia, præſertim ſi abſit metus, non facile emendantur literis & doctrina. Quare cum illius Ciceroniani ſcripti lectione potuerit in viam reuocari Auguſtin9, ſatis apparet indolem bonam fuiſſe, nec defuiſſe ei illa virtutum ſemina atqꝫ initia, quæ vocat Ariſtoteles φυσικὰς ἀρετὰς. Etſi autem Ciceronis Hortenſius non extat, tamen q̄d fuerit argumentum libri, Cicero alicubi commemorat. Defenſio eſt Philoſophiæ aduerſus eos, qui ut nunc ſunt iudicia aulica, contendebant nihil opus eſſe illa ſubtili eruditione. Hic Cicero oſtendit, quę ſit vera Philoſophia ac ad eam colendam bona ingenia hortatur, declarat quas vtilitates ad vitam adferat, in hac eſſe legum & omnium honeſtorum officiorum fontes, hac vocari &

inuitari homines ad agnitiōem Dei, ac ęterni metū numinis. Ex hac doctrina, deſcriptionem anni certam ſumptam eſſe, qua remota, quantæ eſſent in vita tenebræ & deniq; complecti Philoſophiam multas artes vitæ utiles. Hanc fuiſſe ſummam illius ſcripti Ciceroniani, & ex alijs locis Ciceronis & ex Lactantio apparet, qui inde ſententias quaſdam excerpſit. Harum iucundiſſimarum diſputationum lectione ita motus videtur Auguſtinus, vt qui natura Muſica ſunt, etiamſi adhuc rudes ſunt artis, & aliud agunt, tamen dulci cantu mirabiliter ad Muſices amorem ac ſtudium extimulantur. Nondum aūt legerat ſacras literas, nec vt uidetur conciones magnifecerat, nec de doctrina pia multum diſputauerat cum pijs & eruditis, ut iudicare poſſet, quid pręcipue profiteretur Euangelium, et quę eſſet pura & incorrupta doctrina. Fatetur etiam ſibi lectionem ſacrarum literarum inſuauem fuiſſe, propter genus ſermonis, alienum a latina conſuetudine. Habebant enim verſiones ad-

modum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

modum ineruditas. Verũ ut mihi vi-
detur omnes, qui a ſacris literis abhor-
rent, nulla enim ætas non habet pro-
phanos homines, offenduntur nõ tam
genere ſermonis, quam inſcitia rerum.
Non vident genus doctrinæ diſſimi-
le eſſe Philoſophiæ, non intelligunt
diſputationum conſilia et ſeriem. Hæc
inſcitia reddit inſuauem lectionem, ut
dici ſolet, Ignoti nulla cupido. Cum
igitur ignarus doctrinæ Chriſtianæ nõ
poſſet iudicio eligere doctores, fecit
quod ſolet vulgus facere. Vt ſtatu-
as ita doctores æſtimant, ex veſtitu,
toruitate frontis, barba. Erat enim
Aphrica plena Manicheorum, qui ma-
gnam vitę puritatem ſimulabant, Ab-
ſtinebant a carnibus, improbabant cõ-
iugia, damnabant imperia & alios mo-
res politicos, ut ab ambitione longiſſi-
me abeſſe viderentur. Prædicabant ſe
habere adflatus diuinos & enthuſiaſ-
mos. Hæ præſtigiæ offuſę oculis homi
nũ mirifice capiũt animos. Suſpicimus
enim eos qui cum Deo putantur ha-
bere cõmercia, ut Orpheum, aut Nu-

mam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

mam homines admirati ſunt. Deniq; naturaliter homines ad ſuperſtitionem propenſi ſunt. Significat etiam Auguſtinus ſe admiratione ac ſtudio prodigioſarum diſputationum inuitatũ eſſe, potiſſimũ ut Manicheis ſe adiungeret. Nam ardentia ingenia facile capiuntur nouis & inuolutis diſputationib. Talium plena erat ſecta Manichea, quæ erat quędam confuſio ex Stoicis deliramentis, & ex veteribus hereſibus ac ſuperſtitionibus conflata. A Stoicis ſumpſerant duos Deos, Lucem & hylen, defendebant fatum Stoicum, ineptias de aſtris contra artem de motibus cœleſtibus docebant, prorſus tollebant libertatem humanæ voluntatis. Reliqua ex Hereſibus erant addita. Nec de Chriſto, nec de ſpiritu ſancto recte ſentiebant, ſcelerate fingebant, autorem ſuæ ſectę Manicheum, fuiſſe illũ ipſum Paracletum, quem Chriſtus promiſit, iactitabant ſe ſuis ritibus conſequi Enthuſiaſmos. Hæc peſtis late vagata eſt præſertim in Aphrica. Tanta eſt Diaboli potentia, ut omnibus ætatib. hor-

ribiliter

ribilter dilaceret Eccleſiam. Cum igitur Auguſtinus errore ętatis, tanquã uentis in has ſyrtes Manicheorum delatus eſſet, paulatim, ut erat amans veritatis, attentius conſiderare dogmata cepit. Deprehendit igitur vanitatem ſectæ in materijs Philoſophicis ut ipſe inquit, quia Manichei ſine Arithmetica tradebant motus et congreſſus ſyderum cõmenticios & fabuloſos, ac pugnantes cum uera computatione. Quare cum annos nouem in ea ſecta uerſatus eſſet, & exercuiſſet doctores ac nominatim Fauſtum, errores refutans, nõ ille quidem tunc eluctatus eſt, ſed tamen probare et amare ſectam deſijt. Mater interea aſſiduis lachrymis a Deo petebat filij emendationem. Et oſtendit Deus ſe pios gemitus & uera vota exaudire. Diuinitus enim accidit ut Auguſtinus cum Romam traieciſſet, mitteretur a præfecto Romano Mediolanum, ut exerceret ibi adoleſcentes in dicendo. Quanquam autem animo iam erat alieniore a Manicheis, tamen portum tenere nullum adhuc poterat. Et ex du-

bitatione

bitatione illa ut ſit in Academicas opi-
niones incidit, diu nihil affirmans de
relligione. Quam multi nunc quoq;
cum ſe euoluere ex diſputationibus nõ
poſſunt, ꝓrſus fiunt ἄθεοι? Sed diuini-
tus ex hoc naufragio Auguſtinus ere-
ptus eſt, quod & matris lachrymæ pro
eo interpellabant, & ipſe quanquam in
dubitatione uerſabatur, audire tamen
bonos doctores, ac legere ſacras literas
non deſtitit. Narrat ſe tunc in Plotini
libros incidiſſe, in quibus fuerint quæ-
dam de natura Dei & de verbo æter-
no, quæ imitati ſunt Philoſophi, &
aſtute transtulerunt ad ſeſe, vt Chri-
ſtianæ doctrinæ autoritas extenua-
retur. Sed tamen Auguſtinus ait ſe
deprehenſa fraude, eos libros abie-
ciſſe. Mirum certamen in hac hiſtoria
conſpicitur animi inquieti, omnia ex-
quirentis & explorantis ut veritatem
inueniat. Multa monet hoc exemplũ.
Videlicet doctrina & meditatione opꝰ
eſſe, & ad agnoſcendam & ad retinen-
dam veritatem. Audiens igitur Am-
broſium attente ac diu, cum vna eſſet

D etiam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

etiam mater, tandem Manicheam ſe-
ctam aperte relinquit, & ſententiam
Euangelij amplectitur. Cogitat etiam
de ducenda vxore, ablegata concubi-
na, Aliquanto poſt relicta artis pro-
feſſione, totum ſe dedit ſacrarum lite-
rarum ſtudijs, & veris lacrymis deplo-
rat priores ſuas tenebras. Tam diu ma
ter vna manet, donec Baptiſmo initia-
ri filium vidit. Poſtea cum redire in pa-
triam cuperet, non voluit ipſe ab ea di-
uelli. Cumqꝫ mater in itinere mor-
tua eſſet, multa prius cum filio de im-
mortalitate, de doctrina Chriſtiana,
de Eccleſiæ ærumnis collocuta, ipſe ſu-
ſceptum iter non omiſit, rediensqꝫ in
Africam cum ſuis ſodalibus, in patria
aliquamdiu tanquam in receſſu vixit.
Inde propter doctrinæ famam euoca-
tus eſt ab Epiſcopo Hipponenſi Vale-
rio, ad munus presbyteri, in qua fun-
ctione cum ſcholæ eius Eccleſiæ præ-
eſſet, dicitur ſodalicio illam Regulam
morum & exercitiorum preſcripſiſſe,
quæ extat. Nec aliud tunc fuit illud
Collegium, niſi cœtus ſcholaſticus, ex
quo liberum erat diſcedere omnibus
qui

qui aliud vitæ genus appetebant. Etſi autem ſoli Epiſcopi concionabantur cũ aderant, tamen Valerius iuſſit Auguſtinum ſe præſente, concionari, quod quanquam grauatim faciebat Auguſtinus, ne Epiſcopi exiſtimationem mi nueret, tamen poſtquã vidit ſerio hoc petere Epiſcopum, obtemperat. Ibi cum Manicheos & Donatiſtas ita refutaſſet, vt pleriq; redirent ad ſanitatẽ, reliqui vero oppido excederent, conſtituta tranquillitate eius Eccleſiæ, Valerius ſe viuo curat hunc eligi Epiſcopum, ut proſpiceret huius Eccleſiæ incolumitati etiam in poſterum. Id munus adminiſtrauit circiter quadraginta annos, quo tempore varia ei cum multis Hereticis certamina fuerunt. Magnã multitudinem ex Ethnicis etiam ad Euangelium pertraxit, quos facilius flexit, cum viderent eius doctrinam diuinitus comprobari miraculis. Deleuit reliquias Arrianorum in tota vicinia, publice reuincens Fœlicem Arrianum coram Magiſtratu. Profligauit & Ma nicheos, Sed omnium duriſſimum cer

tamen ei fuit cum Donatiſtis, qui non tantũ concionibus et ſcriptis turbabant Eccleſias, ſed manifeſta ui graſſabantur. Erat factio Circumcelliõum, qui per illam oram Africæ paſſim ſeditioſe vagabantur, & a ſe diſſentientes alios interficiebant, aut male mulctabant. Hi tumultus edictis & ſeueritate imperatorum, vix tandem ſedati ſunt. Maxime autem Auguſtino infeſti erant Donatiſtæ, & quia ab ipſo acerrime refutabantur, & quia eius diligentia perfectum erat, ut Imperator ſæuiciã eorum coherceret, & facultates quas Eccleſiæ ipſorum tenebant transferrentur ad pias Eccleſias, ne impij doctores & eorum Satellites, qui in prouincia graſſabantur, illis fruerentur. Cum autem ſæpe cum illis congreſſus ſit Auguſtinus, diſputando in publicis Synodis & coram Magiſtratibus, cum ſæpe inſidijs vita eius petita ſit, hæc negocia & pericula duriter eum exercuerunt. Quare nõ exiſtimemus fuiſſe ocioſum Epiſcopum, aut tantũ ceremonijs ſuis occupatum. Longe aliter de eo viro ſentien-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

ſentiendum eſt, qui tunc fere ſolus in excubijs fuit pro Eccleſia Chriſti, qui puritatem doctrinæ contra tot impias factiones quæ multitudine, & potentia inſtructæ erant, & cum pijs aſſiduum & ἄσπονδον bellum gerebant, defendit, qui conſilia Ducum & Imperatorū in multis rebus, quæ ad publicam pacem pertinebant, gubernauit. Extant enim multæ eius ad præſides Epiſtolæ, grauiter ſcriptæ, Cuius iudiciū & Italicos Epiſcopos reueritos eſſe videm⁹. Vt igitur Homerus boni Principis officia complexus eſt hoc verſiculo.

Ἄμφοτερον βασιλευς τε ἀγαθὸς κρατερός τε αἰχμήτης,

Sic de bono Epiſcopo dici poteſt,

Ἄμφοτερον συνετός κοσμήτωρ ἠδ᾽ ἀγορητὴς.

Vtraq; arte opus eſt ei viro, qui pręeſt Eccleſiæ, ut ſit ad docendum idoneus, ac prudens in iudicandis negocijs, in cauendis inſidijs aduerſariorū, in tuenda tranquillitate Eccleſiæ. Hæc cum pręſtiterit Auguſtin⁹, fateri neceſſe eſt bene meritum eſſe de Eccleſia Chriſti.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

Lucent enim eius fides, conſtantia, pru dentia, vigilantia, in illis turbulentis ne- gocijs omnibus, eius temporis.

Sed incidit tunc quędam cauſa, in qua maxime eminet eius eruditio ſpiri- tualis, & ad quam reliqua certamina ui dentur quaſi quædã rudimenta fuiſſe. In hac peculiare beneficium Dei con- ſpicitur, q̃d per Auguſtinũ Deus Ec- cleſiæ pręſtitit. Fuit quiſpiam Pelagius Philoſophiæ, ut arbitror ſtudioſus, qui dum accõmodare Chriſtianam doctri- nam ad Philoſophiam conatur, aſtute corrupit piam doctrinam. Docuit legẽ Dei poſſe impleri, gratiam Euangelij, tantũ eſſe legis cognitionem, naturam hominis integrã eſſe ac ſine peccato, ho mines iuſtos & beatos eſſe legis imple- tiõe, & hac mereri remiſſionem pecca- torũ. Hęc, quia videbatur Euangeliũ pulchre congruere cũ Philoſophia & iudicio rationis, magno cũ plauſu exci- piebantur in Italia, Gallia, & Africa. Poſſidonius narrat innocentiũ Roma- num Epiſcopũ initio etiam non iniquũ fuiſſe Pelagio. Sunt, n, ex eo genere,

quæ

quæ vocat Paulꝰ πιθανὰ, quæ blandiũ
tur ratiõi. Sed vnus Auguſtinus nõ ſo
lum uidit quid eſſet mali, ſed etiã ma-
gno ſtudio refutare errorem cepit. Co
egit Synodos, edidit plurima ſcripta, in
quib. pene ſepultam doctrinam de gra
tia Chriſti renouauit, ac reſtituit illam
peculiarem Eccleſiæ ſapientiã de iuſti-
cia fidei ignotam mundo. De peccato
originis clarius ſcripſit, quã ante ipſum
ſcriptores omnes. Origenes inuexerat
pernicioſas interpretatiões in Eccleſiam
de lege. Ex lege nõ iuſtificabitur om-
nis caro, id eſt, ex ceremonijs. Item li-
tera, id eſt, hiſtorica interp̃tatio occidit.
Spiritus, id eſt, allegoria de moribus ui-
uificat. Hos lapſus Origenis tũc quoq;
magnum periculũ erat reprehendere.
Erant .n. hę interpretatiões paſſim re-
ceptæ & mordicus tenebantur. Quare
plane Prophetici ſpiritus fuit unum vi-
rũ & videre hos errores, & Paulo red-
dere genuinam ſententiã, & audere a
iudicijs ſuperiorũ diſſentire. Sicut pluri
mi ei obiecerũt, cur unꝰ auderet refra-
gari ſuperiorum ſententijs magno con
ſenſu cõfirmatis.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

Ornatus eſt Auguſtin⁹ miraculis qui-
buſdam, expulit Dęmones, & q̄ſdam
ægrotos ſanauit. Sed hæc ſunt longe
pręſtantiora miracula, ſucceſſus in gu-
bernatione, & hæc iudicij rectitudo,
& fidei cōſtantia, quod vidit Pauli ſen
tentiam de lege, de peccato, de iuſticia
fidei, & magno animi robore contra
receptas perſuaſiones defendit. Tanta
fuerat caligo, vt nec ſermonis genus in
ſacris literis intelligeretur. Hæc ipſa vo
cabula, quæ ſunt præcipua in Eccleſia,
quas res proprie ſignificarēt, ignoraba
tur, Lex, Euangelium, peccatum gra-
tia, fides, litera, ſpiritus. Hæ tantę tene-
brę depulſæ ſunt Auguſtini opera, qui
quidem illas tantas res perſpicere et iu-
dicare non potuiſſet, niſi exercicia pecu
laria ſpiritus deguſtaſſet. Cum autem
maxime opus ſit Eccleſiæ, vera illorum
locorum explicatione, decet nos om
nes agnoſcere Dei beneficium, cuius
donum erat, doctrinæ renouatio, De-
betur & ipſi Auguſtino gratia, qui li-
teris mandauit veram interpretatiōem
ut poſteritatem admoneret. Dixi de
pręcipuo

pręcipuo Auguſtiniſ merito, ſed breuiꝰ quã magnitudo rei poſtulabat. Quod autem in tam difficilib. diſputationibus interdum improprie aut incommode loquitur, venia ei danda eſt. Temporũ iſta erant. Nam ętas illa magis ad decla matoriã rationẽ dicendi, quã ad accura tas diſputatiões aſſuefacta erat. Et diffi cile erat ex tantis tenebris materias illas euoluere. Rebus vero haud dubie proſus congruit, cũ ſententia, quæ Dei beneficio rurſus illuxit in hac ſchola, & quidem ipſo monſtrante. Omitto quã multa prudenter & dextre reſponderit de varijs negocijs, Reprehendit ſuperſtitioſas opiniones de traditionibus humanis, monet non eſſe cultus Dei, & ſinę peccato omitti poſſe. Apparet tunc quoq; dubitaſſe multos, quid de milicia et ciuilib. officijs ſentiendũ eſſet, Interrogatꝰ igitur Auguſtinus recte & dextre reſpondit.

Hactenus tantum ut doctorem laudaui, etſi hęc quidem pręcipua Epi ſcopi laus eſt, Non de cæteris virtutib. dixi, quæ in gubernatione neceſſariæ

ſunt, nondum de priuatis moribus, De utriſq; breuiſſime dicam. In gubernatiõe præcipua laus eſt iuſticiæ, quę uel ſeueritate utitur cum cauſa poſtulat, uel lenitate, cũ hęc eſt utilior. Etſi autẽ nihil fuit in Auguſtini natura tyrannicum, tamen ita lenis fuit ut non nimis eſſet indulgens aut lentus, ut ſatis declarauit in multis cauſis. Calamenſibus qui ſediciose impetum fecerant in Eccleſiam, nõ remittit omnino pœnam, etiamſi pro eis deprecabatur Nectari⁹. Et quidem inquit loquens de Ethnicis, ſe nolle ab ijs rogari, a quib. Chriſtus nõ rogetur. Bonifacium comitem ſeuere obiurgat, q̃d duxit Ethnicam coniugem. Rurſus multa leniter fecit. Non vult interfici militem, qui templum violauerat, ſed iubet eum admoneri & ad pœnitentiam inuitari. Quidam donauerat certum fundum Eccleſiæ, poſt annum mutata voluntate repetit tabulas. Auguſtinus ne cum homine perfidioſo litigaret, tabulas reddit. Fuit & priuata vita plena optimorum exemplorum

emplorum

emplorum, pudiciciæ & temperantiæ.
Odit maledicos ut eius verſiculi teſtan-
tur, fuiſſe amantem veritatis indicant
libri retractationum, quod ſuos erro-
res ingenue fatetur & recantat. Egreſ-
ſus ſeptuageſimum annum ætatis ſuæ
mortuus eſt, cum pręfuiſſet Eccleſiæ
annos quadraginta fœliciter. Acceſſit
illa calamitas in vltima ſenecta, Vidit
a Vandalis vaſtari Africam, qui cum
paſſim omnia populati eſſent, cinxe-
runt obſidione vrbem Hipponenſem
in qua erat Auguſtinus, qui tunc lucu-
lentum illud opus ſcribebat, cui titu-
lum fecit, Contra Iulianum. Rogauit
autem Deum, vt vel depelleret hoſtes,
vel ſe ex his miſerijs euocaret ad im-
mortalitatem, quia non poſſet eſſe ſpe-
ctator expugnationis. Deceſſit igitur
Auguſtinus Anno Domini quadrin-
genteſimo tertio durante obſidione,
ante captam vrbem. Nec excuſsit ei
fidem illa calamitas publica. Cum
enim conſuluiſſet eum vicinus Epi-
ſcopus de fuga, an quærendæ eſſent
latebræ, iuſſit eum Auguſtinus non
deſerere

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

deſerere Eccleſiam. Etſi enim ruebat imperium tamen, Deo Eccleſiam curæ futurã eſſe. Atq; ita accidit. Nam preces Auguſtini & aliorum piorum non erant irritæ. Quanquam enim vrbs Hipponenſis capta eſt, tamen paulo poſt, hoc bellum ſedatum eſt, cũ Vandalis datę eſſent ſedes in Africa, ac durarunt ibi Eccleſiæ annos fere ducentos poſt Auguſtinum. Alij ſolent addere cõparationes in epilogis laudationum, quorũ conſilium nõ admodum probo, niſi docendi cauſa fiat collatio. Prodeſt conſiderari, quid cuiuſq; ſcripta nobis conducant. Auguſtini lectio prodeſt in illis materijs, quas tractauit, nec uero quiſquam tractauit plures materias. Scripſit diligenter de Trinitate, refutauit Manicheos, & Arrianos. Docet nos de gratia, & de iuſticia fidei in refutatione Pelagij. Docet de Eccleſia in refutatione Donatiſtarũ. Tantum de dogmatibus, & tam utilia, nec Hieronymus nec quiſq; alius ſcripſit. Cęterũ alij ſancti viri alijs virtutibus excelluerunt. Sed tamen anteferendi ſunt illi,

qui in

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

qui in adminiſtratione, in periculis, in
acie verſati ſunt, cũ cęteri eſſent ocioſi.
Recitaui hiſtoriam Auguſtini propter
adoleſcentes. Quod enim exemplum
magis hortari nos ad diſcendi curam
poteſt, quam hęc ipſa hiſtoria? Vide-
mus qui fluctus excipiant eos, qui Ec-
cleſijs præfuturi ſunt, nec poſſe guber-
natores tantam molem ſuſtinere ſine
magna doctrinæ copia & varietate.
Tot ac tam varias controuerſias tracta
uit Auguſtinus, quib. nullo modo par
eſſe potuiſſet, niſi et multiplici eruditiõe
inſtructus fuiſſet, & aſſiduum ſtudium
adhibuiſſet, vt ꝓmoueret. Docet pia
pectora Spiritus ſanctus, ſed dona Dei
diſcendo excitanda et cumulanda ſunt,
ſicut Paulus hortatur Timotheum, vt
ſit aſſiduus in lectione, & addit. Non
negligas domum Dei. Ignauis dona
Dei effluunt, ſicut oſtendit parabola de
Talento. Tempora etiam nos moue-
ant, vt in omnes bonas diſciplinas, quę
ſunt Eccleſiæ neceſſarię maiore impetu
incumbamus. Videtis enim non poſſe
ſine acerrimis dimicationib. puritatem
doctrinę

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

doctrinæ retineri. Conantur eam ad-
uerſarij multiplici Sophiſtica obruere.
Nec deſinit Diabolus ſubinde falſas o-
piniones ſerere, vt offundat incautis
aliquid erroris, vt fecit in paradiſo.
Quare ſubinde exoriuntur nouæ di-
ſcordiæ, ac plane fit, vt in veteri come-
dia dicitu: ἅτερὸς πρὸς ἅτερον ἀλέιφεται
χεῖρε τε ὑπωκονίεται. Eſt igitur opus
Eccleſiæ bonis & doctis viris, quorum
voce & ſcriptis propugnari gloria Dei
poſſit. Ad hæc certamina vos præpa-
rate. Nec vos iudicia indoctorum de-
terreant. Midæ, Centauri, & vulgus
partim contemnunt, pertim oderunt
literas. Verum eo maiore diligentia ab
omnibus pijs & amantibus Eccleſiam,
tuendæ & ornandę ſunt. Quare intu-
eamur in exempla piorum, Pauli, Au-
guſtini, Ambroſij & aliorum, qui cum
fuerint ſtudioſiſſimi, excitemus nos
quoq; ad diſcendi curam, quam
quidem pręcipit Spiritus ſan-
ctus inquiens, Verbum
Dei inter vos abundet,

DIXI.

Impreſſum Vitebergæ, apud
Ioſephum Clug.

M. D. XXXIX.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 126 [52,-239 8°]